

Jaarverslag 2008

Nr.

Onderwijsraad
Nassaulaan 6
2514 JS Den Haag
e-mail: secretariaat@onderwijsraad.nl
070 – 310 00 000 of via de website: www.onderwijsraad.nl

Inhoudsopgave

1	Woord vooraf	6
2	Adviseur van minister, parlement en gemeenten	7
3	De raad in 2008	8
4	De activiteiten in cijfers	11

1 Woord vooraf

Het jaarverslag van de Onderwijsraad bestaat uit twee delen: een maatschappelijk verslag in de vorm van een *Jaarboekje* en een administratief verslag. Het hier voorliggende verslag betreft het tweede gedeelte; het dient in samenhang met het *Jaarboekje* te worden bekeken. Op deze wijze tracht de raad zijn werk op hoofdlijnen onder de aandacht te brengen van velen en tegelijkertijd ook de meer gedetailleerde informatie voor geïnteresseerden toegankelijk te houden.

Dit administratieve verslag benoemt slechts de belangrijkste activiteiten van de raad in 2008 en bevat geen bespreking van de uitgebrachte adviezen en verkenningen. Voor wie meer wil weten zijn de volledige adviezen en verkenningen van de raad in te zien op www.onderwijsraad.nl.

2 Adviseur van minister, parlement en gemeenten

De Onderwijsraad is een onafhankelijk adviesorgaan van de regering, opgericht in 1919. De raad adviseert – gevraagd en ongevraagd – de ministers van OCW (Onderwijs, Cultuur en Wetenschap) en van LNV (Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit). Ook de Eerste en Tweede Kamer der Staten-Generaal kunnen om advies vragen. Gemeenten kunnen in speciale gevallen van lokaal onderwijsbeleid (bijvoorbeeld huisvesting van scholen) een beroep doen op de raad.

Deskundig, eigentijds en onafhankelijk

De raad adviseert over alle aspecten en vormen van onderwijs en leren voor kinderen, jongeren en volwassenen. Waar liggen interessante mogelijkheden voor onderwijs (binnen en buiten de instellingen) en wat is de beste manier om die te benutten? Wat is daarbij de rol van de overheid of van andere partijen in en rond de onderwijswereld?

De expertise binnen de raad en de staf zorgt ervoor dat welk onderwerp ook aan de orde is, er vanuit verschillende invalshoeken naar wordt gekeken. Raadsleden zijn afkomstig uit alle sectoren van het onderwijs of hebben daarmee een bijzondere band. Verschillende disciplines zijn vertegenwoordigd, bijvoorbeeld onderwijskunde, economie, rechten en organisatiekunde. Ook betreft de raad de internationale dimensie bij de adviezen. Tot slot zijn expertise en meningen van anderen van groot belang: de raad wil nadrukkelijk verder kijken dan de eigen deskundigheid. Daarom organiseert hij regelmatig seminars en heeft hij op zijn website een discussieplaats.

De Onderwijsraad levert met een deskundige inbreng en een eigentijdse visie een bijdrage aan discussies over onderwijs en onderwijsbeleid. Dat de raad daarbij een onafhankelijke koers vaart, spreekt voor zich. De achtergrond van de raadsleden staat daarvoor garant. Zij zijn afkomstig uit verschillende geledingen van de maatschappij en worden door de regering benoemd op grond van hun wetenschappelijke kennis, praktijkervaring in het onderwijs of maatschappelijke bijdrage. De benoeming is op persoonlijke titel en de leden vertegenwoordigen geen belangengroepen.

Werkwijze van de raad

Ieder jaar doet de raad voorstellen voor het eigen *Werkprogramma*. De minister voegt hieraan zijn adviesonderwerpen toe en stelt het programma vast. Daarna biedt hij het de beide Kamers der Staten-Generaal aan, op Prinsjesdag. Het parlement kan adviesvragen aan het *Werkprogramma* toevoegen. Het programma geeft een globaal beeld van de onderwerpen die aan de orde komen; in de loop van het jaar worden de adviesvragen en de tijdsplanning ingevuld. Onder invloed van de actualiteit kunnen adviesonderwerpen worden ingetrokken of juist toegevoegd.

De raad komt in de regel om de vier weken plenair bijeen, vooral om adviezen en verkenningen vast te stellen. Speciale commissies, door de raad ingesteld, bereiden de adviezen voor. Een advies is de behandeling van een concrete vraag, die meestal leidt tot aanbevelingen die op de kortere termijn kunnen worden doorgevoerd. Een verkenning is meer agendavormend en behandelt een bepaalde ontwikkeling in het onderwijs vanuit een langetermijnperspectief. De raad neemt in een verkenning meestal (nog) geen standpunt in, maar draagt onderwerpen aan die zich lenen voor advisering. Alle publicaties van de raad zijn te vinden op de website: www.onderwijsraad.nl.

3 De raad in 2008

Politiek-bestuurlijke context

Het beleidsprogramma *Samen werken, samen leven* van het kabinet-Balkenende IV is gebaseerd op zes pijlers. Onderwijs vormt een belangrijk element van een aantal van deze pijlers. Binnen de pijler *Een innovatieve, concurrerende en ondernemende economie* is daarbij onderwijs vooral van belang als voorwaarde voor het in stand houden van onze welvaart. De economie zal niet kunnen functioneren zonder een voortdurende aanwas van goed opgeleide jonge mensen die op de hoogte zijn van de nieuwste ontwikkelingen op verschillende vakgebieden. Binnen de pijler *Sociale samenhang* ligt het accent op de sociale functie van onderwijs. Onderwijs vervult een belangrijke rol bij het in stand houden van de sociale cohesie binnen de samenleving. "De school is de plek waar het beste uit kinderen en jongeren wordt gehaald, maar waar ze ook voldoende bagage meekrijgen om als verantwoordelijke mensen bij te dragen aan de samenleving."

Het beleidsprogramma definieert bij iedere pijler een aantal doelstellingen voor de kabinetsperiode 2007-2011. De volgende van deze doelstellingen hebben betrekking op onderwijs:

- (11) Hoger onderwijs met meer kwaliteit en minder uitval.
- (37) Verhogen van de kwaliteit van onderwijs onder meer door basis-, voortgezet- en beroeps-onderwijs naadloos op elkaar en op het hoger onderwijs aan te laten sluiten.
- (38) Voldoende gekwalificeerd onderwijspersoneel, nu en in de toekomst
- (39) Het realiseren van een sluitend systeem voor kinderopvang voor 0-4 jarigen (inclusief vve).
- (40) Het fors uitbreiden van het aantal brede scholen.
- (41) Een maatschappelijke stage voor alle leerlingen in het voortgezet onderwijs.
- (42) Het geleidelijk invoeren van gratis schoolboeken in het voortgezet onderwijs.
- (73) Alle jongeren tot achttien jaar raken actief of passief vertrouwd met cultuur en kunstvormen en met de Nederlandse geschiedenis.

Verschillende door de raad in 2008 uitgebrachte adviezen sluiten aan bij dit beleidsprogramma van het kabinet. Het advies *Een succesvolle start in het hoger onderwijs* gaat in op doelstelling 11 van het kabinet en aan doelstelling 39 wordt aandacht besteed in het advies *Een rijk programma voor ieder kind*. Het op eigen initiatief uitgebrachte advies *Richtpunten bij onderwijsagenda's* gaat op meerdere van de kabinetsdoelstellingen in.

Verder heeft de raad op speciaal verzoek van de Tweede Kamer drie adviezen uitgebracht:

- *Vreemde talen in het onderwijs;*
- *Een onafhankelijk College van Examens;*
- *Onderwijs en open leermiddelen.*

In verband met het in politiek en samenleving in 2008 voortgaande debat over de schaalgrootte van onderwijsinstellingen bracht de raad op verzoek van de minister het advies *De bestuurlijke ontwikkeling van het Nederlandse onderwijs* uit.

De raad

2008 was het laatste jaar van de raadsperiode 2005-2008. De raad bestond dat jaar uit dertien personen. De samenstelling van de raad was als volgt.

Voorzitter:	
prof.dr. A.M.L. van Wieringen	Hoogleraar Onderwijskunde, Universiteit van Amsterdam
Leden:	
prof.dr. R.J. Bosker	Hoogleraar Pedagogische Wetenschappen en Onderwijskunde, Rijksuniversiteit Groningen
prof.dr. J.A. Bruijn	Hoogleraar Immunopathologie, voorzitter opleidingsbesturen Geneeskunde en Biomedische Wetenschappen, Universiteit Leiden
L.E. Callender	Directeur van de School of Economics, Hogeschool INHOLLAND Den Haag
prof.dr. G.T.M. ten Dam	Hoogleraar Onderwijskunde en rector Instituut voor de Lerarenopleiding, Universiteit van Amsterdam
drs. C.J. Drenthe	Lid College van Bestuur Stichting LMC, Rotterdam
drs. A.T. Kamsteeg	Wethouder Volkshuisvesting, Zorg en Welzijn in Dordrecht
prof.dr. H. Maassen van den Brink	Hoogleraar Empirische Arbeidseconomie, Universiteit van Amsterdam
Y. Moerman-van Heel	Plaatsvervangend voorzitter College van Bestuur, Willem I-College 's-Hertogenbosch
C.J.W.B. Slee-Straathof	Bovenschools manager primair onderwijs Regionaal Katholiek Schoolbestuur Gouda en omstreken
J. van der Tak	Burgemeester van de gemeente Westland
dr. B.E. van Vucht Tijssen (plaatsvervangend voorzitter)	Voorzitter Nationale UNESCO Commissie
prof. mr. P.P.J. Zoontjes	Hoogleraar Onderwijsrecht, Universiteit van Tilburg
Secretaris:	
drs. A. van der Rest	

De raad vergaderde in 2008 dertien maal plenair.

Het bureau van de raad

De Onderwijsraad wordt inhoudelijk en facilitair ondersteund door het secretariaat. Aan het hoofd staat de directeur, die tevens secretaris is van de raad. Hij werkt samen met een inhoudelijke staf en een afdeling AZ (Algemene Zaken). De staf bestaat uit mensen met verschillende achtergronden: onderwijskundigen, juristen, een econoom, een psycholoog, een sociaal geograaf, enzovoort. Deze brede deskundigheid zorgt ervoor dat ook de staf de adviesonderwerpen vanuit verschillende invalshoeken kan behandelen. In het afgelopen jaar is door vertrek van de receptioniste een vacature ontstaan binnen de afdeling AZ. Met de benoeming van mevrouw Niessen is inmiddels in deze vacature voorzien. Het totaal aantal medewerkers verbonden aan het bureau bedraagt momenteel twintig. De bureaumedewerkers hebben, zoals elk jaar, niet alleen de inhoudelijke voorbereiding van de adviezen verzorgd, maar ook de bijbehorende seminars, discussiebijeenkomsten en internetactiviteiten.

De secretaris van de Onderwijsraad heeft actief geparticipeerd in het dagelijks bestuur van EUNEC (European Network of Education Councils). EUNEC is het netwerk van samenwerkende onderwijsraden in Europa, dat is opgezet om te komen tot onderlinge informatie-uitwisseling over onderwijsontwikkelingen in de aangesloten landen en het formuleren van gezamenlijke standpunten over

afspraken die binnen de instituties van de Europese Unie worden gemaakt en van invloed zijn op het nationale onderwijsbeleid.

In 2008 is de komst van de nieuwe raad voorbereid. In dit kader is gewerkt aan de introductie van een nieuwe huisstijl, aan de modernisering van de website en aan het ontwikkelen van een extranet voor de raadsleden. Tevens is er gewerkt aan de ontwikkeling van een onderwijserfgoed site, een nieuwe website waarop alle adviezen van de raad vanaf 1919 worden gepresenteerd. Door de medewerkers van de afdeling AZ is hieraan een belangrijke bijdrage geleverd. Binnen AZ is het afgelopen jaar verder aandacht besteed aan teamontwikkeling.

De staf is ook in 2008 actief geweest met het publiceren van artikelen in vaktijdschriften en met werkbezoeken. Ook houdt de staf een aantal kennisgebieden bij. Daarnaast is er aandacht besteed aan het aangaan van het gesprek met brancheorganisaties over adviezen van de raad. Deze lijn zal in 2009 verder worden uitgewerkt. Naast de individuele scholingsactiviteiten per medewerker heeft de staf als geheel een intensief scholingsprogramma gevolgd over het thema public affairs. Dit programma werd verzorgd door Campus Den Haag van de Leidse Universiteit.

De samenstelling van het secretariaat op 31 december 2008 was als volgt:

Directeur: drs. Adrie van der Rest
Voorlichter: drs. Cindy Rouwhorst
Coördinerend stafmedewerker: dr.ir. Simone de Bakker-Löhner
Stafmedewerkers: drs. Maaïke Beuving drs. Betty Feenstra dr. Peter Gramberg mr.dr. Pieter Huisman mr. Cees van Leest dr. Frederik Riemersma dr. Kathleen Torrance dr. Ib Waterreus dr. Anneke de Wolff
Algemene Zaken: drs. Maria Gresnigt-Bakx (hoofd) drs. Paula van den Berg (documentalist) Hans Danner (facilitair medewerker) Corrie van Leeuwen-Harkes (facilitair medewerkster) Marion Niessen (receptioniste/administratief medewerkster) drs. Meile Tamminga (editor/webmaster/office-assistant) Elisabeth Tjin-Chin Fon Jie (office manager)
Financiële Zaken: Wil Kortenbach

4 De activiteiten in cijfers

Adviesproducten

De raad bracht in 2008 twaalf adviezen en vijftien studies¹ uit. Van deze adviezen zijn er negen door de raad openbaar gemaakt. Twee adviezen over wetsontwerpen die in voorbereiding zijn, worden openbaar op het moment dat de regering ze aanbiedt aan het parlement. Ook heeft de raad de gemeente Harderwijk geadviseerd. Het is aan de gemeente Harderwijk dit advies openbaar te maken. Drie adviezen zijn op verzoek van de Tweede Kamer uitgebracht.

Als studie zijn in 2008 ook drie zogenoemde acquis uitgebracht.² De Vijlder en Hooghe hebben een acquis op het gebied van bestuur en organisatie van onderwijs geschreven, het GION (Gronings Instituut voor Onderzoek van Onderwijs) in samenwerking met het Cito een acquis over examens en afsluitingen, en het onderwijsinstituut IVLOS een acquis over onderwijskwaliteit.

Activiteiten van de raad

Op 7 maart 2008 organiseerde de raad een alumnibijeenkomst voor oud-raadsleden. Aanleiding was de verschijning van het rapport over de onderwijsvernieuwingen van de commissie-Dijsselbloem. In aanwezigheid van leden van de commissie-Dijsselbloem discussieerde oud-raadsleden en zittende leden over de onderwijsvernieuwingen. Vragen die aan de orde kwamen waren: Hoe adviseerde de raad, binnen welke context gebeurde dat toen en hoe wordt daar nu op teruggezien door de commissie? Hoe waarderen de oud-raadsleden dat en welke conclusie zou de raad kunnen trekken voor zijn toekomstig functioneren? Het ging hierbij om de vraag of die vernieuwingen op verantwoorde wijze zijn onderbouwd en zijn geïmplementeerd.

Op 21 mei heeft de raad gesproken met de Vaste Kamercommissie voor Onderwijs van de Tweede Kamer. Aan de orde zijn gekomen de adviesonderwerpen voor het *Werkprogramma* zoals die zijn aangedragen door het ministerie van OCW en de Onderwijsraad. De Tweede Kamer heeft zelf bij deze gelegenheid eveneens diverse adviesonderwerpen voor het *Werkprogramma* naar voren gebracht: onder meer een adviesvraag over de positie van ouders in het onderwijs en een over verschuivingen in onderwijsondersteuning. Tijdens deze bijeenkomst hebben de raadsleden Lieteke van Vucht Tijssen en Geert ten Dam respectievelijk de adviesonderwerpen maatschappelijke achterstanden van de toekomst en leraren en onderwijs anders organiseren nader toegelicht.

¹ Een deel van deze studies is alleen gepubliceerd op de website van de raad.

² Een acquis geeft een samenvattend overzicht van ontwikkeling van ideeën van de Onderwijsraad binnen een bepaald thema in beleid, praktijk en wetenschap in de achterliggende jaren.

Tabel 1: Overzicht publicaties Onderwijsraad in 2008		
10 januari	Advies	<i>Een succesvolle start in het hoger onderwijs</i> In dit advies doet de Onderwijsraad een aantal aanbevelingen die kunnen leiden tot minder uitval in de eerste jaren van het hoger onderwijs.
10 januari	Studie	<i>Waarom niet (meteen) verder studeren?</i> Deze studie onderzoekt de motieven van middelbare scholieren om na hun eindexamen niet meteen verder te gaan studeren.
10 januari	Studie	<i>Inrichting eerste fase van hogescholen en universiteiten</i> Deze studie doet onderzoek naar de inrichting van de eerste fase van het hoger onderwijs op een aantal hogescholen en universiteiten.
29 mei	Advies	<i>Richtpunten bij onderwijsagenda's</i> In dit advies levert de raad commentaar op zes strategische agenda's voor het onderwijs.
19 juni	Advies	<i>Vreemde talen in het onderwijs</i> De raad constateert dat in Nederland een extra inspanning nodig is gericht op meer en betere kennis van vreemde talen. Dit advies geeft aan welke bijdrage het onderwijs daaraan kan leveren.
19 juni	Studie	<i>Onderwijs in vreemde talen in Nederland</i> Het ITS geeft in deze studie een schets van het onderwijs in vreemde talen buiten het reguliere onderwijs.
20 juni	Advies	<i>Een onafhankelijk College voor examens</i> De raad brengt een advies uit over het Wetsvoorstel college voor examens.
3 juli	Advies	<i>Een rijk programma voor ieder kind</i> In dit advies stelt de raad voor de opvang voor driejarigen te bezien in het kader van een samenhangende kleuteronderwijsperiode voor drie-, vier- en vijfjarigen. De raad pleit verder voor twee diplomalijnen binnen de pedagogische academie: een lijn voor kinderen van nul tot acht jaar en een voor kinderen van zes tot twaalf jaar.
3 juli	Studie	<i>Wat heb je gedaan vandaag</i> Een onderzoek naar opvang en educatie rond de basisschool: aanbod, wensen en behoeften.
28 juli	Advies	<i>Aanvulling huisvestingsprogramma</i> Adviesvraag van de gemeente Harderwijk inzake huisvestingsvraagstuk voortgezet onderwijs.
19 augustus	Studie	<i>Advisering over examinering: een stand van zaken</i> Het Research Center voor Examinering en Certificering maakt een inventarisatie van eerdere adviezen over het onderwerp examinering.
3 september	Advies	<i>Onderwijs en open leermiddelen</i> In dit advies aan de Tweede Kamer wil de raad de koers richten op open leermiddelen: digitale leermiddelen die vrij toegankelijk zijn en die leerkrachten naar behoefte kunnen 'arrangeren', aanvullen of veranderen. De minister kan aan scholen en leraren een stimulerend voorbeeld geven door open leermiddelen te laten ontwikkelen voor een doorlopende leergang (van

		drie tot achttien jaar) voor taal.
3 september	Studie	<i>Leermiddelen voor de 21e eeuw</i> TNO Informatie- en Communicatietechnologie doet onderzoek naar ontwikkeling en gebruik van digitale leermiddelen en de rol van de leraar bij de invoering van deze leermiddelen.
29 november	Advies	<i>De bestuurlijke ontwikkeling van het Nederlandse onderwijs</i> De raad buigt zich over de bestuurlijke ontwikkeling van het Nederlandse onderwijs. Hij adviseert onder andere om voor omvangrijke fusies een fusietoets in het leven te roepen. Een aparte Onderwijskamer bij de NMa zou deze fusietoets moeten uitvoeren.
29 november 2008	Studie	<i>Schaalgrootte, een onderwerp van deugdelijke wetgeving?</i> Studie naar parlementaire besluitvorming over schaalgrootte.
10 december 2008	Studie	<i>Kwaliteit van onderwijs: adviseren en reflecteren</i> Het ICLON maakt de balans op van tien jaar advisering door de Onderwijsraad over de kwaliteit van het onderwijs.
10 december 2008	Studie	<i>Raad over bestuur en organisatie</i> Interstudie NDO en Hogeschool van Arnhem en Nijmegen maken de balans op van tien jaar advisering door de Onderwijsraad over bestuur en organisatie.
17 december	Advies	<i>Onderwijs en maatschappelijke verwachtingen</i> De maatschappij stelt steeds meer en steeds diversere eisen aan het onderwijs. De raad vindt dat de twee hoofdtaken van het onderwijs centraal moeten staan: kwalificeren en socialiseren. Scholen kunnen vervolgens zelf bepalen of en hoe ze aan andere maatschappelijke verwachtingen tegemoetkomen.
17 december	Advies	<i>Partners in onderwijsopbrengsten</i> Scholen gaan verschillend om met onderwijsopbrengsten. In dit advies geeft de raad aanbevelingen over hoe betrokkenen bij het onderwijs ervoor kunnen zorgen dat het onderwijs opbrengstgericht wordt.
17 december	Studie	<i>Maatschappelijke verwachtingen aan het onderwijs</i> Onderzoek van B&A Groep. Omvat een historisch documentenonderzoek en een onderzoek onder deskundigen over de vraag hoe scholen de maatschappelijke opdracht van de school ervaren en hoe zij daarmee omgaan.
17 december	Studie	<i>Maatschappelijke taken in het onderwijs</i> Onderzoek van TNS NIPO onder 500 leraren over de vraag hoe zij de druk ervaren die (extra) maatschappelijke taken voor het onderwijs met zich mee brengen.
17 december	Studie	<i>Opbrengstgerichtheid en wegwerken van tekorten</i> Het GION onderzoekt de kenmerken van scholen die actief beleid voeren om gesignaleerde tekorten te repareren of te voorkomen, en van scholen die juist geen actief beleid voeren op dit gebied.
17 december	Studie	<i>Opbrengstgericht werken door scholen voor primair en voortgezet onderwijs</i> Oberon onderzoekt de opbrengstgerichtheid van scholen in het primair en voortgezet onderwijs.
17 december	Studie	<i>Demarcatie proces- en productvoorschriften in primair en voortgezet onderwijs</i> Het IOO onderzoekt wat een goede balans is tussen productvoorschriften en procesvoorschriften in primair en voortgezet onderwijs.

17 december	Studie	<i>Referentieniveaus en aanvang hoger onderwijs</i> Het Cito doet voorstellen over de ontwikkeling van toetsen die aankomende studenten kunnen gebruiken om na te gaan op welke punten er nog kennistekorten zijn.
19 december	Advies	<i>Kerdoelen en leerstandaarden voor het speciaal onderwijs</i>
19 december	Advies	<i>Ambities voor het jonge kind en voor de basisschool</i>

Tabel 2: Overige publicaties van de raad

4 maart	<i>Jaarverslag en Jaarboekje 2007</i> De Onderwijsraad blikt aan de hand van drie actuele stellingen terug op het jaar 2007. Een gedetailleerder overzicht van alle publicaties en overige activiteiten wordt gegeven in het Jaarverslag 2007.
20 maart	<i>Nieuwsbrief 21</i> In deze nieuwsbrief aandacht voor uitval in het hoger onderwijs en voor vernieuwende onderwijspraktijken. Verder een artikel over standpunten van de Onderwijsraad in het verleden over de door de commissie-Dijsselbloem beschreven onderwijsvernieuwingen.
26 juni	<i>Nieuwsbrief 22</i> De Nieuwsbrief besteedt aandacht aan twee recent verschenen adviezen, <i>Richtpunten bij onderwijsagenda's</i> en <i>Vreemde talen in het onderwijs</i> .
16 september	<i>Werkprogramma 2009</i>
6 oktober	<i>Nieuwsbrief 23</i> In deze Nieuwsbrief aandacht voor de adviezen <i>Onderwijs en open leermiddelen</i> en <i>Een rijk programma voor ieder kind</i> .

Tabel 3: Panels, seminars en conferenties georganiseerd door de raad

18 januari	Panel <i>Taalbeleid po met vvto</i>
15 februari	Panel <i>Taalbeleid po zonder vvto</i>
22 februari	Panel <i>Leermiddelen van de 21ste eeuw</i>
14 maart	Panel <i>Taalbeleid mbo scholen</i>
14 maart	Panel <i>Integraal traject 0-12 jaar</i>
20 maart	Panel <i>Integraal traject 0-12 jaar</i>
16 mei	Panel <i>Bureaucratie, kwaliteit en doelmatigheid</i>
23 september	Discussiebijeenkomst in samenwerking met VO-raad: <i>Bestuurlijke ontwikkeling, maatschappelijke verwachtingen en opbrengsten</i>
8 oktober	Discussiebijeenkomst in samenwerking met PO-raad: <i>Maatschappelijke verwachtingen en opbrengsten</i>
17 oktober	Panel <i>Bestuurlijke kaart</i>
6 november	Panel <i>Stand van educatief Nederland II</i>

28 november	Panel <i>Postsecundair en postinitieel</i>
-------------	--

Tabel 4: Persberichten 2008	
10 januari	<i>Minister moet succesvolle start in hoger onderwijs belonen</i>
29 januari	<i>Afscheid van raadsleden Roeters en Vermeulen</i>
29 mei	<i>Sectororganisaties moeten geen overheidstaken op zich nemen</i>
19 juni	<i>Engels al in groep 1 of groep 5</i>
3 juli	<i>Iedere peuter recht op vier dagdelen 'leeropvang'</i>
3 september	<i>Zet in op meer open leermiddelen</i>
28 november	<i>Fusietoets moet keuzevrijheid waarborgen</i>
17 december	<i>Onderwijs en maatschappelijke verwachtingen</i>
18 december	<i>Samenstelling nieuwe Onderwijsraad bekend</i>

Tabel 5: Door de raad georganiseerde pers- en publieksbijeenkomsten*	
19 juni	Presentatie advies <i>Vreemde talen in het onderwijs</i> , Tweede Kamer
3 juli	Presentatie advies <i>Een rijk programma voor ieder kind</i> , Delfshaven
3 september	Presentatie advies <i>Onderwijs en open leermiddelen</i> , Tweede Kamer

* Bijeenkomsten voor persvertegenwoordigers en andere genodigden met aansluitend toelichting en discussie.

Tabel 6: Melding adviezen Onderwijsraad in de Tweede Kamer	
Vermelding in	Aantal
Agenda's	1
Handelingen	44
Kamervragen	4
Kamerstukken	95

Tabel 7: Totale vermelding in schriftelijke media in 2008 (van 1 januari t/m 31 december)					
	Eerste kwartaal	Tweede kwartaal	Derde kwartaal	Vierde kwartaal	Totaal
Adviezen 2009	0	0	0	13	13
Adviezen 2008	86	92	132	227	537
Adviezen 2007	57	29	8	23	117
Adviezen 2006	5	9	15	19	48
Adviezen van 2005 en eerder	5	16	7	4	32
Totaal	153	146	162	285	746

In 2008 kregen de adviezen van de Onderwijsraad die het 'jonge kind' centraal stelden (*Vreemde talen in het onderwijs* en *Een rijk programma voor ieder kind*) veel aandacht. De thema's vreemde talen voor (zeer) jonge kinderen en de peuteronderwijsperiode (onderwijs aan 3-, 4- en 5-jarigen) spreken veel mensen aan en leidt ook tot actieve discussies en besprekingen van de adviezen. Daarnaast is er veel belangstelling voor de adviezen *Onderwijs en open leermiddelen* – waarin de raad pleit voor het stimuleren van 'open leermiddelen' als aanvulling op de reguliere boeken en voor het advies *Bestuurlijke ontwikkeling van het Nederlands onderwijs*. De totale aandacht in de media voor de adviezen van de raad was dit jaar – ondanks het feit dat er minder adviezen zij uitgebracht – groter dan in 2007.

Tabel 8: Vermelding adviezen in 2008					
	Eerste kwartaal	Tweede kwartaal	Derde kwartaal	Vierde kwartaal	Totaal
Een succesvolle start in het hoger onderwijs	49	6		9	64
Richtpunten bij onderwijsagenda's	-	12	2	1	15
Vreemde talen in het onderwijs	-	55	30	14	99
Een rijk programma voor ieder kind	-	-	31	11	42
Een onafhankelijk College voor examens (briefadvies)	-	-	-	1	1
Onderwijs en open leermiddelen	-	-	56	38	94
De bestuurlijke ontwikkeling van het Nederlands onderwijs	-	-	-	105	105
Partners in onderwijsopbrengst	-	-	-	1	1
Maatschappelijke verwachtingen	-	-	-	16	16
Leermiddelen van de 21 ^e eeuw	1	1	-	-	2
Briefadvies Harderwijk	-	-	7	1	8
Overig	36	18	6	30	90
Tussentotaal adviezen 2008	86	92	132	227	537

Tabel 9: Presentaties	
21 januari	<i>Gaat het goed met ons onderwijs?</i> Inleiding door prof.dr. Fons van Wieringen (voorzitter) voor de Sociëteit Culturele Samenwerking, Den Haag.
23 januari	<i>Leraren in beeld!</i> Dr. Ib Waterreus (stafmedewerker) neemt deel aan het debat over de positie van de Nederlandse leraar tijdens de bijeenkomst <i>Leraren in beeld!</i> , georganiseerd door het ministerie van OCW.
24 januari	<i>De (juridische) positie van de leraar in de school</i> Presentatie door mr.dr. Pieter Huisman (stafmedewerker) tijdens de Actiedag Leerkracht OCW, Haarlem.
6 februari	Interview met prof.dr. Geert ten Dam (raadslid) door Kenniscentrum Beroepsonderwijs Arbeidsmarkt m.b.t. onderwijsarbeidsmarktanalyse (in opdracht van SBO)
12 februari	<i>Wat maakt goed onderwijs?</i> Inleiding gehouden door prof.dr. Fons van Wieringen (voorzitter) tijdens de bijeenkomst <i>Bestuurders en directeuren onderwijs in Twente</i> ; georganiseerd door Twente School of Education/Twente Hogeschool voor Onderwijs, De Lutte.
22 februari	<i>Paneldiscussie: toekomstvisie lerarenbeleid en arbeidsvoorwaarden en -verhoudingen in</i>

	<p><i>het onderwijs</i></p> <p>Deelname van prof.dr. Fons van Wieringen (voorzitter) aan de paneldiscussie <i>Toekomstvisie lerarenbeleid en arbeidsvoorwaarden en verhoudingen in het onderwijs</i>, gehouden tijdens het symposium <i>15 jaar CAO onderhandelingen Onderwijssector</i>, georganiseerd door het ministerie van OCW, Den Haag.</p>
25 februari	<p><i>Kwaliteit belonen in het hoger onderwijs?</i></p> <p>Mr. Cees van Leest en dr. Ib Waterreus (stafmedewerkers) presenteren het advies <i>Kwaliteit belonen in het hoger onderwijs?</i> tijdens de eerste bijeenkomst van de Commissie Kwaliteit en Bekostiging Hoger Onderwijs (commissie-Sorgdrager).</p>
12 maart	<p><i>Good governance (degelijk onderwijsbestuur) in het onderwijs</i></p> <p>Prof.dr. Fons van Wieringen treedt op als voorzitter van de paneldiscussie <i>Good governance (degelijk onderwijsbestuur) in het onderwijs</i>, tijdens de Grande finale <i>De lerende gemeenschap - De verleiding tot een leven lang leren</i>. Deze bijeenkomst vormt het sluitstuk van Nationale Onderwijsdebat. Wassenaar.</p>
28 maart	<p><i>Empowerment maatschappelijk middenveld</i></p> <p>Prof. dr. Fons van Wieringen neemt deel aan een alumnisessie over <i>Empowerment van het maatschappelijke middenveld</i> georganiseerd door CBE Consultants. Centraal staat het advies van de raad <i>Leraarschap is eigenaarschap</i> en de thematiek van het rapport <i>Leerkracht!</i> van de commissie-Rinnooy Kan.</p>
4 april	<p><i>Leerwerklandschappen</i></p> <p>Dr. Peter Gramberg (stafmedewerker) verzorgt een workshop over het advies <i>Leerwerklandschappen</i> tijdens een congres over dit onderwerp, georganiseerd door NIROV, Oss.</p>
15 mei	<p><i>New Campus congres</i></p> <p>Lillian Callender (raadslid) neemt namens de Onderwijsraad deel aan het debat gehouden tijdens het New Campus congres in de Oude Lutherse Kerk te Amsterdam. Georganiseerd door: Euroforum en Duwo. Het congres brengt de campusgedachte vanuit verschillende invalshoeken in een internationaal verband ter discussie.</p>
9 juni	<p><i>Bekwaamheidseisen voor leraren in de praktijk</i></p> <p>Prof.dr. Geert ten Dam (raadslid) neemt namens de Onderwijsraad deel aan de rondetafelconferentie <i>Bekwaamheidseisen voor leraren in de praktijk</i>, georganiseerd door het LPBO (Landelijk Platform Beroepen in het Onderwijs).</p>
11 juni	<p><i>Concurrentie en kwaliteit in het basisonderwijs</i></p> <p>Dr. Ib Waterreus (stafmedewerker) verzorgt als discussiant een presentatie. CPB, Den Haag.</p>
16 juni	<p><i>Learning outcomes, a gadget or a new paradigma</i></p> <p>Tineke Drenthe (raadslid) verzorgt een inleiding met als titel <i>Learning outcomes, a gadget or a new paradigma</i>, tijdens de Eunec-conferentie <i>Learning Outcomes</i> te Madrid.</p>
8 juli	<p><i>Goed bestuur... goed onderwijs?</i></p> <p>Prof.dr. Fons van Wieringen (voorzitter) treedt op als dagvoorzitter tijdens het debat <i>Goed bestuur... goed onderwijs?</i>, georganiseerd door JongOCW in samenwerking met Deloitte.</p>
2 mei - 25 september	<p><i>Interculturele dialoog op school</i></p> <p>Dr. Kathleen Torrance (stafid) neemt namens de Onderwijsraad deel aan een kenniskring <i>Interculturele dialoog op school</i> georganiseerd door het Nicis Institute. Hierin spreken onderwijsprofessionals uit onderzoek, beleid en praktijk met elkaar in drie (besloten) bijeenkomsten ('expertateliers') en een landelijk kennisatelier.</p>
8 september	<p><i>Dag van de alfabetisering</i></p> <p>Prof.dr. Fons van Wieringen (voorzitter) treedt op als voorzitter van de Nationale</p>

	Alfabetiseringsprijzen 2008 die tijdens de Dag van de Alfabetisering worden uitgereikt door staatssecretaris Van Bijsterveldt.
26 september	<i>Dag van de Talen: Regionaal en nationaal beleid; welke raakpunten en kansen voor samenwerking?</i> Dr. Kathleen Torrance (stafmedewerker) presenteert het advies <i>Vreemde talen in het onderwijs</i> op het congres <i>Dag van de talen in Limburg</i> . Ook neemt zij namens de Onderwijsraad deel aan het panel over regionaal en nationaal beleid. De bijeenkomst is een samenwerking tussen het Europees Platform, de Provincie Limburg, de Open Universiteit (het Ruud de Moorcentrum), de talenacademie Nederland en enkele grote Limburgse schoolbesturen.
31 oktober	<i>Themadag studiesucces</i> Raadslid Lilian Callender levert tijdens een studiedag georganiseerd door de VSNU een bijdrage over het advies <i>Een succesvolle start in het hoger onderwijs</i> .
5 november	<i>Fusies en legitimatie in het openbaar onderwijs: een voorwerp van aanhoudende zorg van de overheid?</i> Mr.dr. Pieter Huisman (stafmedewerker) houdt een presentatie over het samenwerkingsbestuur op AVMO-vergadering.
18 november	<i>Een rijk programma voor ieder kind</i> Dr. Peter Gramberg (stafmedewerker) verzorgt tijdens het congres <i>Opgroeien doe je zo</i> - in samenwerking met Carolien Gelauff-Hanzon (Nji) en Annemiek Veen (SCO-Kohnstamm Instituut) - een workshop over het advies van de raad <i>Een rijk programma voor ieder kind</i> en het onderzoek <i>Wat heb je gedaan vandaag</i> van SCO en Nji. Het congres wordt georganiseerd door het Nji (Nederlands Jeugdinstituut) in Utrecht.
19 november	Prof.mr.dr. Paul Zoontjens (raadslid) houdt een inleiding tijdens de viering van het tienjarig bestaan van Landelijke Klachtencommissie Onderwijs.
19 november	<i>Wereldtaal voor een wereldschool</i> Dr. Kathleen Torrance presenteert tijdens het symposium van CHE <i>Wereldtaal voor een wereldschool</i> namens de Onderwijsraad het advies <i>Vreemde talen in het onderwijs</i> . Ook neemt zij deel aan het panel <i>Engels als Wereldtaal voor een wereldschool</i> .
9 december	<i>'The Dutch case'. The education system, education policy, ongoing debates and critical reflections</i> Presentatie door dr. Anneke de Wolff (stafmedewerker) voor een internationaal gezelschap uit India, werkzaam bij het State Council Educational Research and Training (SCERT) in het kader van hun studiereis, georganiseerd door ROI Internationaal.
11 en 12 december	Posterpresentatie over het advies <i>Een succesvolle start in het hoger onderwijs</i> tijdens de VSNU-bijeenkomst <i>Studiesucces</i> te Maastricht.

Tabel 10: Artikelen	
21 februari	<i>Zorgplicht voor het aanbieden van onderwijs</i> Artikel geschreven door mr.dr. Pieter Huisman en dr. Pieter Gramberg (stafmedewerkers Onderwijsraad). <i>School en wet</i> , 88(1), 17-20.
01 maart	<i>Excellentie versus massaliteit</i> Artikel geschreven door dr. Ib Waterreus (stafmedewerker Onderwijsraad). <i>Thema</i> , 15(1), 24-27.
23 april	<i>Versterking leerkracht</i> Artikel geschreven door dr. Ib Waterreus (stafmedewerker Onderwijsraad). <i>Pedagogische Studiën</i> , 85(2), 107-115.
16 september	<i>Een rijk programma voor ieder kind</i>

	Artikel geschreven door dr. Peter Gramberg en drs. Anneke de Wolff (stafmedewerkers Onderwijsraad). <i>De wereld van het jonge kind</i> , 36(1), 7-9.
1 november	<i>Leeropvang</i> Artikel geschreven door prof.dr. Fons van Wieringen (voorzitter). <i>Beleid, Bestuur, Management & Pedagogiek in de Kinderopvang</i> , 1(11), 13s.
14 november	<i>Minder uitval in hoger onderwijs. Kleinschaliger onderwijs en aanpassing huisvesting</i> Artikel geschreven door Lillian Callender (raadslid), drs. Betty Feenstra en drs. Maaïke Beuving (stafmedewerkers), <i>TH&MA</i> , 15(4), 2008.
9 december	<i>Samenwerken aan een rijk programma</i> Artikel geschreven door dr. Peter Gramberg en drs. Anneke de Wolff (stafmedewerkers), <i>Pedagogiek in Praktijk Magazine</i> , 46.
	<i>Een genoegzaam aantal openbare scholen. De alomtegenwoordigheid van het Openbaar Onderwijs in verleden en heden.</i> Bijdrage van mr.dr. Pieter Huisman (stafmedewerker) in: R. de Lange, L.J.J. Rogier (red.), <i>Onderwijs en onderwijsrecht in een pluriforme samenleving. Opstellen aangeboden aan prof.mr. dr. D. Mentink (79-98)</i> . Den Haag: Boom.
	<i>Doelgericht investeren in het onderwijs: publiek en privaat.</i> Bijdrage van dr. Ib Waterreus (stafmedewerker) in: W. Houtkoop, S. Karsten & F. van Wieringen (red.), <i>Controverse en perspectief in het beroepsonderwijs</i> . Antwerpen/ Apeldoorn: Garant.
	<i>Conditions for the successful implementation of personalised learning</i> Bijdrage van dr. Frederik Riemersma (stafmedewerker) in samenwerking met Jan Rispens in: I. van Keulen (red.), <i>Brain visions (329-337)</i> . Den Haag: STT.

Tabel 11: Werkbezoeken	
11 maart	MBO Raad
3 december	Colo
23 juni	werkbezoek West Friesland i.h.k.v. Bestuurlijke kaart